List 7. **NOVICE** Tečaj XXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 15. februarja 1865.

Gospodarske stvari.

Pravi rumeni zimski štetinar. *)

Dvojno jabelko je, ki je znano sploh po Gorenskem. Enemu se pravi čebular, drugemu pa zelenčina ali debelec. Učeni našemu čebularju pravijo rdeči štetinar, zelenčini pa pravi rumeni zimski štetinar (wahrer gelber Winter-Stettiner). Le-tá se šteje med tista jabelka, ki so širja kakor visoka in se zato „ploščarji" imenujejo. To jabelko meri, ako je srednje debelo, na širjavo 3 palce in obilo dva na višavo. Je tedaj jabelko dosti očitno. Okrog precej globoko vderte majhne muhe ima pet robcev, ki so bolj ali manj vidni po vsem njegovem životu in se proti receljnu zmiraj bolj zgubljajo. Njegov recelj je prav kratek in tičí v precej globoki z rujo obdani jamici.

Pravi rumeni zimski štetinar je navadno zelenega lica. Ako je pa na solncu, postane solnčna stran zlasti proti receljnu prsteno-rdeča. Kadar se vleží, se spremení njegova zelena barva v lepo rumeno. Tudi je po vsem životu črnopikčast. Mesa je belega, sočnatega, okusa pa precej reznega. Peškiše ima pet predalcev, kterih luknjice so majhne, peške rujave in malo podolgaste. Pravi rumni zimski štetinar že o Božiču toliko dogodí, da se lahko jé, pa je trden in čaka do sv. Jurja in dalje. Drevo raste še dosti hitro, priraste le srednje veliko pa raznešeno ter je posebno rodovitno. Leta 1847 so mu dali v ljubljanski razstavi dve zvezdi **, kteri je pošteno zaslužil. Zavoljo teh dobrih in lepih lastnost se je to jabelko Egipčanom posebno prikupilo. Zato jih gre na sto in sto centov že nektera leta iz Gorenskega skozi Trst v Aleksandrijo. Leta 1864 jih je Kovač iz Zgoš v begunski fari 600—1000 centov iz svoje okolice v Trst in od ondod v Egipt spravil. Ravno tako jih odpravljajo tudi letos on in drugi v one kraje veliko veliko centov. Če cenimo cent le poldrugi goldinar, znese to 900—1500 goldinarjev, in to se je potegnilo za same zelenčine ali prave rumene zimske štetinarje, in to v bližnji okolici.

Naj pa še reče kdo, da ni vredno se s sadjorejo pečati! Ali toraj ni res, da bi ljudje lahko veliko veliko dobička imeli, ako bi svoje praznjave z dobrim in pa rodovitnim sadjem obsadili. Rajnkemu Festu in slavnemu Pircu, ki sta njega dni na Kranjskem sadjoreji temelj položila, na kterem čedalje bolj napreduje, se gotovo nikdar ni sanjalo, da bojo kadaj Egipčani po Aleksandrii in Kahiri naša gorenska jabelka jedli, kakor mi jemo laške pomaranče. Bog vé, kaj nam še prihodnost prinese.

V moji velikanski drevesnici na Breznici raste več kakor 500 sort sadnih drevesec in med njimi tudi lepo število pravih rumenih zimskih štetinarjev.

Pri tej priložnosti ponujam slovenskim in drugim sadjorejcem obilno število svojih lepih, prav močno ukoreninjenih in zvrhanih drevesec mnozega žlahnega sadja, to je: jabelk; hrušek, visokih le malo pritličnih, v kutno cepljenih pa obilo; cepljenih češpelj (Pflaumen); češinj in višinj, marelic debelih in žlahnih. Cena drevesec je od 35 do 50 kr. Velikost je čez seženj. Tudi po čevlji in više visokih murvic imam po 1 nov. krajc. na tisuče za žive meje na prodaj. Ravno tako tudi erfurških velikanskih špargeljnov po 3 nov. krajc. Vožnja do železnice ni draga.

Na Breznici blizo Radolice na Gorenskem.

Lovro Pintar, fajmošter.

*) Dobro bote vstregli vsem našim sadjorejcem s takimi praktičnimi poduki, in to toliko bolj, ker izvirajo iz obilnih lastnih skušinj. Vred.

Gospodarsko priporočilo.

Jezerske ovce pa papeževa repica. *)

Kakor gospod A. Žgur živo priporoča v zadnjem listu „Novic" ovčjo rejo, tako sem že tudi jaz večkrat ustmeno in v ljubljanskem časniku jo priporočal in za rejo lepe jezerske ovce ponujal, da bi se po njih posebno tam, kjer se ovce z malopridno volno špogajo, ovčja reja zboljšala. Jezerske ovce so od imenitnega bergamaškega plemena, so velike, imajo dobro volno in se izredijo težke na mesu. Kaj hočete več?

Častite poddružnice kmetijske, in Vi častiti gospodje duhovniki na deželi, kterim narod naš rad zaupa, lepo Vas prosim, delajte nevtrudljivo po lepem izgledu našega preljubega rojaka misijonarja gospoda Pirca v Ameriki, kteri na vso moč dela za dušni, pa tudi telesni prid svojega ljudstva, in nagovarjajte velike in male posestnike, naj se — se ve da, kjer je kraj in zemlja za ovčjo rejo pripravna — poprimejo jezerskih ovác.

Lepe jezerske ovce za rejo se lahko kupijo o malem šmarnu; kader s planín gredó, je na koroškem Jezeru (Seeland) za ovce sejm. (Na Jezero se gré skozi Kranj in Kokro). Med letom se pa za rejo te ovce dobé pri gosp. Petru Štular-ju in gosp. Muri-tu, posestnikih na koroškem Jezeru, pa tudi pri gospodu Ivanu Urbančiču na Turnu v predvorski fari. Kdor si ovác napravi, naj si še zasadí njivico s papeževo repico ali podzemeljskimi hruškami (Topinambur); velika stebla s perjem se požanjejo v jeseni, predno slana pade, in se posušé v kozolcu; to je kaj dobra piča pozimi; ovce perje s steblom vred pojedó. Šad pa-

*) Naj bi priporočilo to ne bilo glas vpijočega v puščavi! Kar gosp. Terpinc priporočajo, saj veste dragi gospodarji, da nikoli ni jalova teorija, ampak je vselej po gotovih skušnjah potrjena stvar. Vred.

peževe repice pa tudi čez zimo v njivi ostane brez škode. Spomladi, ko še vsega druzega primanjkuje, se izkopljejo in porabijo podzemeljske hruške za živinsko pičo, ktera je še posebno prešičem všeč. Njiva se z brano ali grabljami očedi in s kratkim gnojem potrese, pa ti papeževa repica raste veselo leto za letom več ko deset let naprej; kar namreč drobnega semena v njivi ostane, rodí obilo druzega lepega naprej.

F. Terpinc,
gospodarske družbe predsednik.

O prenarebi davkov.

(Dalje.)

Dokazali smo zdaj dosti jasno, da podlaga davkovskim razmeram ni pravična. Namen ministerskih predlogov je odpraviti to napačno podlago. V spisu svojem pravi, da vlada s temi premembami ne misli na povišanje davkov, marveč le na to, da se razdelijo bolj pravično, enakomerno, da pa se pri vsem tem vendar dohodki državni ne zmanjšajo.

Poglejmo zdaj, kako si vlada misli to prenaredbo: pri zemljiščinih davkih, kteri so najvažniši med vsemi neposrednimi (direktnimi) davki. Celi znesek davka, ki se ima od zemljišč (gruntov) po vsem cesarstvu pobirati vsako leto, naznani ministerstvo vsako leto državnemu zboru kot zahtevek (postulat), kteri se razdelí potem na posamesne dežele; deželni zbori vsake dežele razdelijo potem davke, koliko plača to ali uno okrožje (kreis), ta ali uni okraj (kanton, bezirk) in ta ali una občina (soseska, srenja); občine ga razdelijo potem med svoje zemljiščine posestnike na drobno. — Tako hoče po tej prenaredbi vlada razdelitev davkov državnemu zboru, deželnim zborom in občinam prepustiti. Ona bi po takem le rekla: Toliko in toliko dohodka na zemljiščinem davku potrebuje država in toliko ga mora dobiti; državni zbor prevdari in presodi ti ta zahtevek. Ko državni zbor (zbornica poslancev in gospôska) ta zahtevek vladini razpravi, presodi in cesar potrdi to, se pošlje potem vsaki deželi njen delež (part), kterega vredijo potem deželni zbori in občine. Ker bi davek občine (soseske) pobirale in izterjevale in bi nabirek dalje izročevale, bi ne bilo treba cesarskih davkarjev, in tudi tako si prihrani vlada stroškov.

Kakor zemljiščini davek, naj bi se razdeljevala tudi pridobnína (erwerbsteuer) prvega razreda, ki se plačuje od samostojnih obrtnij in pa občna vrstninska dohodnina (allgemeine classen-einkommensteuer). Tudi tukaj se bo najpoprej določil občni zahtevek, to je, koliko da zahteva država tega davka od vsega cesarstva; ta zahtevek se bo potem razdelil po katastru, ki se bo z vdeleštvom davku podvrženih ljudí napravil, da še le iz tega se bo zvedilo merílo tega davka. Pri hišnem davku in pri dohodníni 2. razreda, ki se pobira od dohodkov služeb in dnín, in pa pri davku od obresti in prihodkov se bo odločila naprej odstotnína (percenti) in potem naložila na vsako posamesno katastarsko vlogo. Čem več in viših takih katasterskih vlog bo, tem več bo država prejela tega davka; te vloge bojo pa tudi merílo, koliko plača vsaka dežela. V vsaki deželi se bo napravil zaklad, iz kterega se bo državi odrajtoval ta davek, in v vsakem okraji (kantonu) tudi tak zaklad; uni bo deželni, ta okrajni zaklad, ktera bota morala porok biti, da se bode ta davek res odrajtal. Kar se bo čez ta zahtevek nabralo v te zaklade, je njih lastnina, — kar pa manj, morajo doplačati državi. Dežele nosijo stroške za pobiranje tega davka.

Pri zemljiščinem davku se bojo posamesne parcele (kosi) v vsakem kraji cenile potem, koliko so vredne, in tako bo novi kataster le kataster po vrednosti zemljiščini (werthkataster). Kar bi pri tej cenitvi davka nekterim, ki so zdaj preobloženi, odpadlo, bi se móglo nadomestiti s tem, da bi se ta primanjkava pribila druzim deželnim davkom, namreč dohodnini in vrstnini.

(Konec prihodnjič.)

Slovniške stvarí.

Zastran samoglasnika r.

△. — Ni menda na svetu naroda, kteri bi se vojskoval tako rad, kakor se — „pohlevni“ Slovenci. („Naprej zastava Slave! na boj junaška kri!“) Če ni prave vojske, pa si osnujemo domačo... „abecedno“ ali še kako drugo vojsko. Kdo ni še slišal ali bral, kako so se vzdignili sóglasnikarji nad samoglasnikarje, to je, „erkovci“ nad „rkovce?“ Puščice švigajo na vse straní, letajo celó do Dunaja in Varaždina, tr „pikajo“, da je strah. Vès svet pa hrepení zdaj po „ljubem miru“, da bi se navžil vsaj predpustnega veselja. Zato vem, da bo prepeval tudi vès svet hvalo temu, kdor bo tako srečen, da končá nesrečno „abecedno“ vojsko. Oj, ko bi bil jaz! Naj poskusim!

„Jezičnik“, njegov tovarš in drugi poštovani „erkovci“ nečejo našemu učenemu g. Miklošiću verjeti, da je **r**, kakor je bil v „sanskrtu“ *), tako tudi v staroslovenskem in sedanjem slovenskem jeziku samoglasnik v primerih, kakoršni so: rdéti se, rž, rsketati; brv, črv... škrbati itd. (prst, krst, smrt).

Da po pravici povem, tudi meni se je zdel ta nauk, da je **r** soglasnik in samoglasnik, sprva nekako čuden; zakaj prvi moj učitelj ali „šolmošter“ me je učil nekdaj, da so le **a**, **e**, **i**, **o**, **u** samoglasniki, vsi drugi glasi pa da so sóglasniki. Tudi je djal, da mora imeti vsak zlog kak samoglasnik v sebi, ker se sicer ne bi dal izgovoriti.

Po tem pravilu nemške slovnice je bilo tudi tiskano in pisano vse, kar sem bral in prebiral od svojih mladih nog do leta 1848. Še le ondaj sem začel čitati razun drugih slovenskih novic in knjig tudi srbske pa česke (s pisavo: krt, prst itd.) Pozneje sem dobival v roke tudi Miklošićevo slovensko prestavo državnega zakonika, v kterem sem vidil prvič slovenske besede po „češki“ pisane. Ta pri nas ondaj še nenavadna pisava je pa zbadala mene in druge Slovence jako v očí, ki so bile navajene tako davno pisave s pologlasnim (zamolklim) **e** pred **r**om. Stara navada železna srajca. Ta stara navada je bila tudi kriva, da se mi očí niso mogle tako brž nove pisave privaditi. Ali sčasoma se obrusi tudi železna srajca. Nova pisava me nič več ne zbada, ker sem jo imel pozneje v českih in srbskih spisih pogostoma pred očmí, in sem se preveril, da se dajo take besede mojemu „šolmoštru“ vkljub lahko in krhko izgovarjati, ali da bolje povem: da mora človek (če se nalašč ne pači) take besede po novi pisavi nehotoma prav po naše izrekovati.

Zato sem bil, iznebivši se stare navade, sedanje Noviške pisave, ko sem jo prvič ugledal, neizrečeno vesel, dasiravno sem vedel, da bo ta pisava mnogim še... trn v peti — zbog ravno óne železne srajce (nemške), ki je tudi mene oklepala toliko časa. Ker ste drage „Novice“ že bile tako srčne, da ste nam že enkrat z vpeljavo Gajčice prebile debel pot do edinosti jugoslovenske, bote ga tudi drugikrat.

*) V izvirnem jeziku se ne pravi „sanskrit“, ampak „sanskrt“ Nemci pravijo sanskrit, zato ker „sanskrt“ ni za njihova usta. Pis.

Da je nova pisava brez pologlasnika pred **r**-om veliko bolja od stare, to nam spričuje ta resnična zgodba:

Neki deček se je začel lani v šestem letu svoje starosti iz slovenskega abecednika in to „glaskovaje“ (nach der Lautiermethode) po slovenski čitati učiti, pa je izrekoval take besede: vert, pert, smert vedno le värt, pärt, smärt. Nič ni pomagalo opominjati ga, da se glasí **e** pred **r**-om v takih besedah le na pol ali zamolklo (kakor Metelkotov ə); deček se je vedno motil, vedno se mu je moralo izrekovanje popravljati. Kar mi pride na misel, pa mu dam v roke „Novice“, češ, po novi pisavi pa menda ne bo mogel besed: vrt, prst, smrt itd. niti izreči. — Ali kako ostrmim, ko jih izrekuje deček tako lepo in krhko, da ne more lepše, to je prav po naše; ni enkrat se ni spotaknil.*) Ravno tako lahko razločno in krhko je izgovarjal take besede v hrvaških pa českih, in ko se je naučil za silo cirilice, tudi v srbskih knjigah in sicer brž na prvi mah brez kakega opominjanja in popravljanja.

Da je temu res tako, tega se prepriča lahko vsak, ali vsaj vsak učitelj, kteri ima priliko, kako dete po „glaskovanji“ čitanja učiti.**)

To sem spomnil gredoč le zato, ker sem se preveril sam po lastni skušnji, kako krivih misli so še nekteri zastran tako imenovanega „glaskovanja.“

Ravno tako kriva misel je pa tudi ona, da je „pretrdo“, če se piše brez zamolklega **e** pred **r**-om.

Slišali smo, da je izgovarjal in še izgovarja naš deček, ki ni bil še s „starim kopitom“ tepen, naštete in njim podobne besede prav po naše, to je, ravno tako, kakor treba. Kdor pravi tedaj, da je „pretrdo“, ta sodi menda le... z očmí, ki niso bile poprej te pisave vajene. Očí se pa, kakor vemo sami po sebi, sčasoma tudi čemu drugemu privadijo, če ni le „kita“ prevelika ali predolga.***)

Če je tedaj temu tako, da izrekuje človek, kteri se ni še navzel krivih starokopitnih misli in naukov, po novi pisavi imenovane in druge take besede milega našega jezika bolje in lepše nego po stari, — menim, da se ne bo prihodnjič najhujši nasprotnik več ustavljal té pisavi, četudi ne verjame, da je **r** v takih besedah samoglasnik. Vendar mislim, da g. Miklošić pravo trdi; zakaj slišali smo, da se zlog ali beseda brez samoglasnika ne dá pošteno izreči. Pa porečeš: Po tem takem bi pa morali pisati tudi na pr. mok**r**, sved**r** itd., ne pa: móker, sveder itd. Na to odgovarjam: Lahko, da bodo naši mlajši res kedaj tudi take besede brez **e** pisali. Zdaj se še ne upamo. Stara navada nam brani. Človek se ne more nikdar vseh napák na en pót otresti. — Ali kaj bo, če počnemo pisati tudi lastna imena: Rjavec, Ržén, Trček, Trstenjak, Vrščaj itd. namesto: Erjavec (prav za prav po stari pisavi **Ru**javec), Eržen itd. — Ravno tako so prigovarjali Bohoričarji: Kolika zmešnjava bo, če počnemo pisati: Župančič, Žurga, Čuk itd. (namesti **S**upanzhizh, **S**hurga, **Z**huk itd. Pa glejte! pišemo enako že kakih 20 let, pa ni bilo še nikake zmešnjave. Bohoričarji pa nemškutarji, res, da še zabavljajo; vrli naš „Jezičnik“ in vrli naš „Tovarš“ pa zastran tega kar nič ne zabavljata; temuč se za novo pravilno pisavo takih imén celó možki potegujeta, dasi razloček med staro pa novo pisavo, na pr. imena Supan (**Sh**upan) pa Zupan (Župan) očém menda ni manji od razločka med imenom Erjavec pa Rujavec (kakor bi ga morali doslednje pisati gledé na pisavo „ruja“, „rujav“ namesto „rja“, „rjav“). Rjavec je vsaj po sluhu Erjavcu bliže od **Ru**javca. (Prim. temu „rjuha“, kakor pišemo od nekdaj namesto „erjuha“ ali celó „rujuha“). Naposled naj še razglasim, da je sprejel g. Miklošić, kakor za trdno vem, staro pisavo v svoja (šolska) berila samo zato, ker se je slišalo, da bi se nad novo pisavo še premnogi spotikali.

Če se godí to zdaj na zelenem drevesu, kaj bi se bilo še le godilo ondaj na — drugem! — „Novice“ pa so nam že drugič pot prekrčile. Voz narodne omike se pomika zložno naprej; prijatli, ne zavirajte mu kolés!

*) Iz „s-po-takniti (ali s-po-tèkniti) se“, ne pa iz „spod-takniti se“, kakor nekteri mislijo in pišejo. Prim. „s-po-pasti se“, „opotikati se“; hrv.-srb. „spotaknuti, spoticati se.“ Pis.

**) Ali kedaj bodo spoznali vsi učitelji in njihovi zapovedniki, koliko izvrstnejši način je novo „glaskovanje“ od starega zlaganja (Buchstabiren), koliko krači pot do čitanja! Koliko veči dobiček učencu, ki dobí potem veliko veče veselje do šole, do nauka in do knjig, ki jih že lahko ročno čita ter se iz njih že lepih in koristnih rečí učí, dokler njegov vrstnik za njim po starem kopitu prav po polžje lazi.

***) Omenjeni deček se zdaj čitaje slovenski abecednik vselej jezí: čemu je pa **e** v besedah kert, pert, smert, če se ne sme izrekovati? Vidiš li, prijatel, kolika je moč mlade in stare navade! Ta deček ne pogreša v takih primerih čist nič zamolklega ə. Pis.

Slovstvo.

* *Čitalnica. Podučilni listi za slovenski narod. Izdal Ivan Gršak. 1. zvezek. V Gradcu natisnil Jož. A. Kienreich. Cena 70 kr.*

Knjižica ta namerava taka znanstva širiti med narod slovenski, ki jih človek vsaki hip potrebuje v vsakdanjem (praktičnem) življenji. Tak namen pa daje knjigi vso večo vrednost, kakor samo to, da prejme imenik slovstva našega le — eno številko več. Ali je pa izdatelj tudi izpolnil, kar je obljubil, v prvem zvezku? Prebravši knjižico od konca do kraja, brez hvalisanja, z dobro vestjó, rečemo: da! V sestavkih: „Obresti in obrestne postave“, „banke in papirnati denar“, „Številna (navadna) loterija“, „o varstvu in skrbstvu ali jerofovanji“, ki jih je izdatelj sam spisal, „o krvenem kroženji (krvotoku) človeškem“, ki ga je popisal in po podobah razjasnil dr. Matija Prelog, je svojim bravcem toliko lepih in za vsakdanje življenje koristnih in večini bravcev še neznanih naukov podal, da že sami ti spisi so vredni denarja, ki ga stane cela knjiga. Lepo se tem sestavkom vvrstuje zgodovinski in narodopisni članek prof. S. Šubica pod naslovom „pota človeške omike“. Pridjano je še več druzih drobtinic.

Ali tudi mi moremo pritrditi častitemu g. Gršaku, da za prosti naš narod ni ta knjiga, kajti pisateljem ni bilo vodilo, da bi le povrh posnemali, kar se jim potrebno zdi povedati, ampak spustili so se globokeje v predmet svoj; tako, na priliko, more izvrstnemu (le sèm ter tjè po tiskarnih, deloma sicer popravljenih pogreških pokvarjenemu) spisu o „krvotoku“ le zeló razumen bravec kos biti. Al prav to nas veseli, da knjige slovenske se čedalje bolj povzdigujejo v viša okrožja, in da ne pišemo vsega le prostemu narodu.

Kar pa se tiče jezika, v kterem so stavki pisani, je beseda večidel gladka in lahko razumljiva (za priljubljeno besedo „narodarstvo“ za „nationalökonomie“ se ne bomo pričkali, ker bo gospod izdatelj se sam prepričal, da ne bo obveljala); le slovniških pomot se bo trebalo bolj ogibati v prihodnjih zvezkih, ker veliko več stojí na tem, da je jezik pravilen, kakor da hrepení po nenavadnih oblikah, ktere niso nič več vredne kakor navadne; čemu da se tudi proti navadi izpuščajo po prvem izgledu „Allgemeinerice“ vejice, ne vemo si razjasnila; tako, na priliko med sto druzimi izgledi, ne vemo, zakaj se piše: „Med sedem planetov (med sedmerimi planeti) ki so jih starci poznali so razdelili go-

spodarstvo na zemlji" — brez ktere vejice nasproti pa: „Sredzemsko morje s svojimi oddelki: z egejskim, jonskim in tirenskim morjem, ki zadevajo grško, laško in španско deželo, in pa po morji" itd. — pa z vejico pred ki? itd. Vejice jasnijo čitatelju berílo — čemu jih izpuščati, ker nimamo ne pravega vzroka ne stanovitnega pravila za to? Nam se take rečí zdijo le afektacije brez vse koristi.

Ker je „Čitalnica" knjiga velike notranje vrednosti, s ktero je gosp. izdatelj lepo pokazal višo omiko v vednostih, ki se tičejo družnega in državnega življenja, ji sicer take pomanjkljivosti ne jemljejo cene, vendar naj bi se vprihodnje še to popravilo, kar se je prezrlo v prvem zvezku. In tako sklenemo vrstice te s srčnim pozdravom: Dobro nam došel novi delavec! Drugi vezek je napovedan v kakih 2 mescih.

* *Slavische Blätter. Illustrirte Monatshefte für Literatur, Kunst und Wissenschaft, für öffentliches und gesellschaftliches Leben, für Länder- und Völkerkunde, für Geschichte, Belletristik etc. der slavischen Blätter. Herausgegeben und redigirt von Abel Lukšić. Wien 1865. Erstes Heft.*

Prvi vezek je prišel konec januarja meseca na svetlo in tako bo izhajal zadnje dni vsacega meseca vezek od $3^1/_2$ do 4 pôl. Gospod izdatelj je lepo izpolnil, kar obeta naslov časnikov. „Potopisne črtice iz Galicije" spisala Hermina Glinska, „ostanki slovanski v Tirolih", spisal profesor doktor Biederman, dalje „nošnja mestjanska hrvaška" z ilustracijama, življenjopis s slikama slavnih gledišćinih igravcev Bogomila Davison-a in Alojza Ander-a (obéh Slovanov), soneti iz „Slavy dcera" Jan. Kollára, „Dumka", rusinska narodna pesem, z rusko in nemško besedo in napevom za glasovir in mnogo manjših stvarí — evo! to vse je zanimivi obseg prvega vezka, ki je v vrlo lični obliki stopil pred svet, kakor je to že navadno pri vsem, kar izdaja domoljubni A. Lukšić. Želimo mu prav obilne materijalne in duševne podpore, da more zvršiti hvalevredno svojo nalogo. Ker „Slavische Blätter" hočejo tudi drugim narodom kazati duševno, nravno in zgodovinsko pomembo Slovanov in preganjati mèglo, ktero je valila „nevednost mednarodna" na veliki narod slovanski, je tedaj treba, da vsak rodoljub, komur je dana moč pisave in tolika materijalna zmožnost, da ga za četrt leta ne bolíta 2 gold., podpira po tej ali uni poti z velikimi stroški združeno podvzetje Lukšićevo.

Ozir po svetu.

Pisma iz Srbije o Srbii.

(Dalje.)

Srbska pošta tudi nima še svojih vóz, pa jih tudi treba ni, kajti tukaj niso še povsod gladke ceste. Pošta ima samo konje, in kdor hoče po pošti, zajaši konja in trka naprej od štacije do štacije, kjer se konji preminjajo.

Srbski vozárji, ali kakor jim na Kranjskem pravite „furmani", vozarijo samo z volmí in vozovi, kterih glasne lastnosti sem vam že enkrat razložil; glave volovske vsak srbsk vozar in seljak ozaljša z rdečimi kinčankami in vezili raznih barv; na vrat jim pa obesi lepe zvonce, in na gobce jim dene umetno narejene železne, dolge pa tanke verižice; on sam pa vzame preklo pod pazduho, dudlo v roke, in evo! celo bando tako. On veselo dudla, s preklo po volovih pri klada, zvonci brenkljajo, voz kruli, škriplje in cvili, šterbunka in klopoče. Če se kaj polomi, lahko se popravi v prvi hosti vse, tudi celi voz, samo da je sekira pri rokah. Na take volovske vozove sem tudi jez naložil svojo robo, ktera je s popisano godbo še le peti dan popoldne prišla v Kragujevac, ki je le 20 ur od Beligrada, akoravno so prekle, kakor sem na ubozih voličih vidil, storile svojo dolžnost. Tukaj imajo pri volih samo prekle in kole, s kterimi jih gonijo; šibi in biču nič kaj nepoverujejo. Tudi bivolov je po Srbii sila veliko; ž njimi vozarijo in na polji delajo, kakor z volmi. Povedati moram, da v Srbii so voli sploh podkovani, kar po Slovenskem ni še tako navadno; al tukaj je treba, kajti srbski vol iz daljnih krajev po trdih cestah blago sèm ter tjè sam prevažava; železnica mu še ni prišla na pomoč, in konj mu nič pomagati neče. Konj vozi in prenaša samo ljudí ali kak tovor; v težak voz se nikdar ne vpreže. Ljudje tukaj sploh jahajo, bodisi ženska ali možki. Ženska, ako ima le uro dolječ potovati, ne gré peš, ampak zajaši večidel konja in trka ž njim ponosito naprej.

Najbolj se mi dopadajo srbske svatbe iz kmetov, ki v Kragujevac k poroki hodijo. Nevesta je sploh, bodi si zima ali leto, poletno oblečena; vrat in glava sta ji polna denarjev, poredoma lepo nabranih; na glavi ima neko grozno veliko s cvetlicami in svitlimi denarji ozaljšano stvar. Ali je ta prečudna stvar klobuk ali je kapa? ne vem. Visočeja je pa tudi večkrat širja, kakor so bile nekdaj velike kučme cesarskih grenadirjev. Na strani ob ušesih doli so tej stvari, ki ji imena ne vem, obešeni mali zvončki in debeli ruski rubelji; če nevesta le mrdne z glavo, se sliši cincin zvoncev in brenk brenk rubljev. In to velikansko stvar mora neki nevesta šest mescev vsaki praznik in ob nedeljah na glavi nositi. Božične praznike je narod pridrl od vseh krajev z narodno godbo v Kragujevac. Med njim so se odlikovale mlade neveste s svojimi visocimi, z denarji, zvonci in cvetlicami okinčanimi kapami, kakor nekdanji grenadirji med drugimi vojaki. Popoldne se je veseli narod na ples podal. Na sredi vélicega trga se je kolo poleg kola veselo igralo in mendralo. Nikdar nikoli nisem kaj tacega še vidil. Krasota je viditi in slišati narodni ples v narodni obleki. Možki in ženke, fantje in devojke, ženini in neveste veselo mendrajo, fantje pa kričijo: hu, hu, hu! med tem pa se sliši prijetni brenk, brenk, brenk, in cincin, cincin od denarjev, zvončičev in drugega kinča polnih ženskih glav in vratov, kar se z brenčečo gajdo, z dudlajem in goslimi kaj lepo vjema.

Nevesta se k poroki peljá, se vé da z volmi. Naprej jašita dva fanta z zastavami narodne barve; okoli neveste so svatje, konje jašeči možki in ženske. Puške pokajo, da se vse trese.

Pa predaleč sem prišel, moram nazaj, da povem ob kratkem, kako sem v Kragujevac potoval. Kakor sem že rekel, svoje rečí sem djal na volovske vozove, za-se in za rodbino pa sem dobil lahak konjsk voz, ki ljudí od mesta do mesta prevažava. Na vozovih potovajo samo tukajšnji Švabi, in tisti, ktere je evropejska civilizacija oblizala, vse drugo jaši. No, ker tudi jaz med Švabe spadam, kajti domá sem unkraj Save in vere sem rimsko-katoliške — ergo: Švaba! — jo odrinem po švabsko naprej, niti sem konja zajašil, niti se na volovski voz vsedel, nego zmečem svojo rodbino na konjski voz, jaz pa, da bolj slobodno na vse straní gledati morem, jo odzad na suro položim, pa hajd naprej! Želel sem mesto despota Jurja Brankoviča-Smedereva viditi zato zapovem kočijažu, da jo kroz to mesto v Kragujevac vdari. Ostra burja je ko kosa rezala in naši nosovi so ko paprika rdeče izgledali. Srbska hribasta stran je bila vedra in čista, po nizkem ravnem Banatu se je zjutraj megla klatila. Cesta je pa kroz hribe in doline na desni obali Donave napeljana; večkrat smo globoko doli v nizek Banat gledali, ko v neko neizmerno dolino, ki je napolnjena lepih, belo se

lesketajočih vasí, gradov in mest. Čili konjiči so bili srbskega rodú, grdo kosmati, dolgo grivasti, male postave, ko mačke okroglih glav, močni pa čudo, friški in brzi ko zajci, trdi ko skala, ki so kakor srbska živina sploh vsega hudega vajeni; poleti jim je dobro ko tičem, ali pozimi jim huda poje; hleva ne poznajo; pod milim nebom živijo poleti in pozimi, podnevi in ponoči, in kadar debel sneg zapade in hud mraz pritiska, se jim, kakor vsi srbski živini grozno, grozno huda godí; zdajci morajo si zmirom sami živeža iskati, in debel sneg z nogami in z gobcem razkopavati, da pod snegom suhe, gnjile trave, bilja in kake druge šare dobijo, po hostah in šumah pa morajo suho, ledeno in sneženo brstje klestiti, kar jim sicer prav dobro tekne. Častiti moji čitatelji bojo mislili, da nekoliko preveč govorim, — nikakor ne. Treba je vediti, da tukaj živinske zimske hrane ne spravljajo pod streho in da živine ne zapirajo v tople hleve, ampak žival živí pod milim nebom poleti in pozimi in si mora sama živeža iskati. Kolikokrat so se mi že v Topčideru konji v srce smilili, ko sem jih vidil noč in dan sneg pridno razkopavati in po šumah brstje gristi. Zato je pa tudi srbska živina sploh majhena; druzega ne vidiš, kakor same grdo kosmate buše, ki so poleti in v jeseni debele, pozimi in na spomlad pa grozno suhe. Nasproti pa je živina vsa sploh trdna in zdrava, kajti rodí se pod milim nebom v blatu ali snegu, v blatu ali snegu živí in pogine, ako ni za klanje kakor konj in magarac; razvajena nikakor ni; druge toplote ne pozná, ko sončne. (Dal. prih.)

Narodni običaji istrski.

Zapisal J. Volčič.

Nevesto prosijo kolača tako-le:

Ki mi da mira, Bog mu daj mira,
Ki mi da kolačič, Bog mu daj otročič.

Nevesta darovaje govorí:

Ovo vam je mali dar, ma vela ljubav!

Prejemec se zahvaljuje:

Vela hvala vam na daru i na ljubavi;
Ovo mi je od ženitbe, Bog daj k letu od krstitbe.

Prstan na ženskej levej roci znamenuje, pripovedujejo starice žene:

Na malem prstu divojku,
Na drugem prstu ženu,
Na srednjem prstu udovicu
Na kazalcu nepoštenicu.

Stare ženice, ko poleti počnó žeti, rečejo:

U ime Boga i Marije!
Sveti Ivane Krste!
Čuvaj mene i moje prste!

Zapravljivcu se oponaša:

Prodal je brajde,
Kupil je badanj;
Važgal je hišu,
Ušal je van.

Dopisi.

Iz Solnigrada 5. sveč. L. Z. — Nate „Novice“ veselo novico iz nemškega Salcburga. Ni dolgo, kar je g. Sikor, rojen Čeh, odprl tukaj kavarno in oskrbel si tudi českih časopisov in „Novice.“ Vsak Slovan, ko je to zvedil, šel je v to česko kavarno prebirat slovanske časopise, in kmali so se seznanili Slovani, da čedalje več jih je zahajalo le-sem. Dolgo že nas je navdajala želja, da bi se vendar enkrat snidli vsi — in glejte! Vodnik je bil tisti magnet, ki je prvikrat privabil Slovane v skupščino. In kakor se praznuje po vseh slovenskih čitavnicah rojstni dan Vodnikov, tako so ga tudi Slovenci praznovali tukaj v Solnigradu — v društvu slovanskem. Udeležili so se namreč zastopniki vseh slovanskih narodov. Tù je sedel zraven Slovenca Čeh in Poljak, zraven Hrvata je bil Slovak itd.: vsi pa so prišli častit pesnika slovenskega. Ob 7. uri zvečer se jih je zbralo veliko več Slovanov kakor smo mislili; največ Čehov. Po odpéti Jenkovi „Naprej“ stopi na oder gosp. W. Stepanek, pozdravi društvo ter razlaga v krasnem govoru pomen slovesnosti in povdarja, kako posebno veselo je za Slovenca, da praznujejo ž njim vsi Slovani Vodnikov dan; bral je tudi telegram „južnega Sokola“ iz Ljubljane, ki je bil s živahnimi „živio- in slava-klici“ sprejet. Govoril je česko. Za njim deklamuje gosp. Z. vès navdušen Vodnikovo poezijo „Na Vršacu.“ Tudi to deklamacijo so sprejeli plosk in slava-klici. Celi večer so se pele česke in slovenske pesmi. Z „Naprej“ in „Hej Slovani“ se končá program. Vsi so želeli še več takih večerov doživeti, in si obljubili, da se bodo najmanj vsak teden enkrat skupaj razveseljevali; ločili so se z veselim spominom na složnost slovansko, in srčno hvaležni gosp. dr. Bleiweisu, da nam je poslal pesmi in deklamacije, ki so poveličevale današnji večer.

Sv. Pavel blizo Celja. — 1. dan svečana nam je nemila smrt vzela našega prečastitega gosp. fajmoštra Andreja Pečovnika, ki so 25 let pridno delali v vinogradu Gospodovem. Vsa fara žaluje po vrlem gospodu, kteri so bili pomočnik na vsako stran; sila velika množica je rajnkega spremila do groba, kjer zdaj počivajo nepozabljivi gospod. B. Winter.

Iz Brežic na Štaj. — V kako grozni stiski so ljudje dandanašnji zavoljo denarja, ne bi verjel, kdor sam ne vidi. Ni davnej, da je bilo posestvo, cenjeno na 800 gold., po eksekucii prodano za 180 gold., posestvo, cenjeno na 1150 gold. pa za — 4, rêči štiri gold., ker nihče ni več ponudil. Bog pomagaj!

Iz Trsta 10. febr. Danes grejo poslanci naši na Dunaj; 10 je mestjanov, Jan. Nabergoj in Jožef Primožič pa sta Slovenca iz okolice tržaške; pismo udanosti, ki ga nesó cesarju, šteje 13.925 podpisov.

Iz Postojne. V pretekli četrtek večer, 9. t. m. se je tudi pri nas napravila pevska in godbina veselica, vendar kakor tukajšnje okoliščine bolje nanašajo, s posebnim dobrotnim namenom. Če namreč hočemo, da se vsa mladina vdeležuje dobrot šolskega podučevanja, ni drugač, kakor da se bolj revnim otrokom pomaga za šolske potrebe. Naše pevsko društvo se je tedaj soedinilo z godbinim tukajšnim krdelom; prostorna šolska soba se je lično okinčala s podobo cesarjevo, grbi, banderi in svečavo, povabili so se domači stanovavci in sosedje v okolici. Čeravno je silna burja razsajala tisti večer, vendar se je sešla zadosti obilna množica; petje in godba se je prav dobro obnašalo, da so poslušavci sploh hvalo glasili; pa tudi šolska mladina bo za obilni donesek dolgo hvalo vedila. Med godbami je bila nova popotnica, ki jo je godbini mojster Salmič sam zložil poleg slovenskega napeva o popotniku; med pesmi so se slišale „nočni mir“ v zboru, „domovini“ v dvospevu, „slepec“ in „sarafan“ v samospevu, in še „strunam“ v čveterospevu. — Burja je pri nas tolika, da je v petek med Divačo in Ležečami, ravno ko je težni vlak iz zadnjega tunela v petega drčal, sedem vozov iz srede iztrgala in čez nasip vrgla; en kolovoz se je dal kmali iztrebiti, da drugi vlaki naprej memo gredo.

Iz Planine. —? — Naj vam povem, drage „Novice“, kako veseli smo tudi mi obhajali slovesnost na čast Valentinu Vodniku v čitavnici naši, ktera je bila ta večer polna predragih nam gostov iz Razdrtega, Postojne, Logatca, Vrhnike in drugih krajev. — Igrala

se je izvrstna igra „Županova Micika“ tako mojstersko, da bi igravci tudi na večem gledišču si gotovo pridobili splošno pohvalo. Ne vem, kterega izmed njih bi bolj pohvalil, ker so vsi vrlo dobro svojo nalogo dovršili, gospodičini tako, kakor gospodje. Ne morem si pa kaj, da ne bi še posebno imenoval gosp. J. G. — Jaka, gosp. A. K. — Anžeta in gosp. M. T. — Glažka. — Po igri stopijo naši pevci na oder in zapojó „Zagorsko“ G. Ipavčevo. Prelepo, popolnoma v domačem duhu zloženo pesmico so vrli naši pevci tako peli, da je človeku srce veselja poskakovalo. Naš pevovodja g. M. Tomec je pel potem Jenkov samospev „Strunam“ in častita gospá U. ga je izvrstno na glasoviru spremljevala. Živio- in slava-klicov ni bilo ne konca ne kraja. Naposled pa zapojó pevci še Ipavčev zbor „Na ples“, ki tudi je bil z veliko hvalo sprejet. Po besedi je bil ples. Le en glas je bil drugi dan po vsi Planini, da takega veselega večera še nismo doživeli in da bi ga nam naša mlada pa krepka čitavnica še večkrat napravila!

Iz Vremske doline na Notranjskem 12. sveč. A. M. *) — Da je burja čedalje huja nadloga notranjskih krajev, nam priča nesreča, ki se je pripetila 10. dne t. m. na tržaški železnici. O poli desetih zjutraj odrinejo vozovi za blagó iz Divaške postaje. Ker hlaponu ni bilo mogoče vseh vozov pred močno burjo čez Gabrk tirati, so bili vodníki vozovlaka primorani nekoliko vozov na Gabrku pustiti; pripeljavši dalje se med obá predora (tunéla), ravno nad Vremami, kjer huda burja znad Vremšice v stransko stran od vlaka piše, se v tem trenutku zvrne 8 praznih vóz, ki, razun dveh, vsi po 100 centov tehtajo. Strašna moč! K sreči ni nobene žive duše na zvrnjenih vozovih bilo, da ni veče nesreče, razun te, da so vozovi sploh zeló poškodovani.

(Konec prih.)

Od sv. Križa poleg Podpeča. *(Žena, ki ima dva možá.)* Dolenska stran se more ponašati s to redko novico. Prvega možá so leta 1859 ženi v vojake vzeli; šel je z našo armado na Laško in bil je v nesrečni vojski pri Solferini. Od tistihmal do zdaj ni bilo ne duha ne sluha po njem; šteli so ga tedaj med tiste, ki so smrt storili na bojišču. Al ni bilo tako; Francozi so ga vjeli in tirali z druzimi vred na Francozko, kjer je ostal do letos; kaj je tam tako dolgo delal, ne vem. V tem času se žena, ki se je vdovo brez otrok mislila, omožila vdrugič — kar priroma „rajnki mož“ domú in najde, da njegova žena ima druzega možá, kteremu je že enega otroka povila, pa je umrl, druzega — pa mu še le bo. Kako so se prvi hip vsi trije gledali, lahko vgane vsak bravec. Ali je drugi mož rad odstopil od zaaranih pravíc, ne vemo, — to pa je gotovo, da prva pravica gré pred drugo; otroka pa, če pride živ na svet, bo obdržal drugi mož za spominek, da je bil mož žene, ki je imela dva živa možá. Tako imata vsak kaj.

Iz Kranja 12. febr. — Kar se tiče občinskega življenja, so kranjski mestjani dolgo dolgo prav trdo spali. Še le skušnja zadnjih časov jih je zdramila iz letargije in odprla jim očí, da jeli so spoznavati, da ni vse eno: ali v mestnem odboru sedí Peter ali Pavel. Lahko sprevidite tedaj, da nas je ob dnevu volitve novih mestnih načelnikov navdajala radost velika, ko smo zapazili, da mogočni duh napredka prešinil je tudi srca naših mestjanov, ki so se vdeležili prav pridno državljanske pravice. Da bi pač zmiraj in povsod tako bilo, je srčna naša želja! Omenile so že zadnje „Novice“ slavno zmago parlamentarnega življeja v našem mestu ter razglasile po svetu veselo novico, da vsi od „narodnega volilnega odbora“ nasvetovani možje, razun enega, so bili izvoljeni v mestni zbor. Tej volitvi sledila je v torek 7. t. m. popoldne volitev župana, mestnih svetovavcev in denarničarja. Radostno vam naznanjamo, da izvoljeni so bili možje, prav po naših željah, — možje, ki ne nosijo lepe besede samo na jezicih, temuč živo v srcu čutijo, da treba je delavnosti in skrbí na vse straní, da se zdrži mestno gospodarstvo v redu, kakor ga ukazuje srenjska postava, in se zacelijo mnoge rane, ki nas sklijo, dasiravno je neki gospod — ne vemo ravno iz kterega vzroka, mislimo pa, da najbrže iz osebnega nagona — koledoval za dva druga svetovavca. Za župana bil je enoglasno izvoljen lekarničar gosp. Sebastijan Šavnik, za mestna svetovavca gospoda trgovca Janez Marenčič in Matevž Pirc, za denarničarja pa posestnik gosp. Tomaž Pavšler; ob enem je drugi ključ do mestne denarnice sprejel gosp. Franc Šifrer. Vidite tedaj, da imamo prav nove in krepke močí v našem mestnem predstojništvu in da se po takem nadjati moremo novega poguma za vrlo napredovanje po strmi poti do boljše prihodnosti. — Prepričani smo pa tudi, da bodo sedanji naši mestni načelniki pokazali, da po vsi svoji vrednosti cenijo zaupljivost mestjanov in da bodo marljivo obiskovali seje mestnega odbora, ne pa, kakor je bila dozdaj večkrat navada, na pôlo, ktera odbornike kliče v sejo, zapisovali „verhindert“. Le z združeno močjo, častiti gospodje, primite se svoje naloge in srečnega izida ni dvombe; saj vas spremlja zaupnost mestjanov! — V nedeljo 5. februarja bila je v čitavnici naši slovesna „beseda“ Vodniku na spomin. Pisal vam je o tej veselici že morda kdo drug *); omenimo tukaj le, da bila je dvorana prav polna, „beseda“ častitljiva in da tudi gosp. častniki tukajšnje c. k. baterije, Slovani po rodu, so s svojo nazočnostjo slavili „očeta slovenskega pesništva.“ Prihodnjo nedeljo bo zopet ples in igrala bo, kakor slišimo, vojaška godba.

Iz Ljubljane. V nedeljo dopoldne je bil v mestni hiši letni zbor obrtnijske pripomočne družbe, ktero je Njih ekscelencija deželni poglavar gosp. baron Schloissnigg poslavil s svojo nazočostjo. Društveni predsednik gosp. Jan. Horak je v ogovoru svojem omenil koristnega delovanja, po kterem je društvo v preteklih 9 letih 842.476 gold. razposodilo in tako marsikterega poštenega rokodelca denarne stiske rešilo. Preteklo leto je sicer znašalo posojilo za 6000 gold. manj memo predlanskega; al splošno pomanjkanje denarjev je čutila tudi društvena kasa; tedaj ni môgla več dati, ker sama ni več imela. Vendar je na posodo dala 159.020 gold. — lep znesek! Ljubljanska hranilnica je zdaj z 4000 gold. pod pazduho segla društveni kasi. Dalje je povedal g. predsednik, da je to društvo še zmiraj izgled, po kterem se pričenjajo po druzih deželah enaka pripomočna društva obrtnikom in rokodelcem, pa se bojo morala snovati tudi za kmeta, kakor že skušnja kaže na Českem in Kranjskem. 17 novih udov je pristopilo preteklo leto; želeti bi jih bilo čedalje več. Ko je govornik svojo zahvalo izrekel vsem podpornikom in še posebno mestnemu županu g. dr. Costa-tu, ki še danes kakor prejšnja leta je društvu zvest svetovavec o pravnih zadevah, je zaklical trikrat slavo blagovoljnosti prečastitega gosp. protektorja Njih eksc. deželnega poglavarja, kteri klic je ponavljala vsa skupščina. — Potem je bilo vsem pričujočim udom izročeno natisnjeno sporočilo, v kterem je razloženo društveno gospodarstvo v letu 1864. — Gosp. Jožef Šventner je potem v imenu preglednikov skupščini naznanil, da je račun za preteklo leto v vseh oddelkih natanjčen spoznan. — Zdaj vpraša g. predsednik: ima li kdo kako

*) Jako drago! Vred.

*) Dosihmal še ne. Vred.

željo, kako pritožbo pri srcu? Ker nobeden ničesa ne razodene, sklene predsednik sejo in gosp. deželni poglavar se s prijazno besedo posloví od društva ter povdarja svojo radost nad tako složnim in koristnim delovanjem. Volitve novih upravnikov in preglednikov so kazale, da se je popolna zaupnica dala vsem poprejšnim gospodom. Mi pa iz srca želimo dobro srečo vprihodnje društvu, ktero pod vodstvom svojega nevtrudljivega predsednika in marljivih odbornikov časteno stojí v Ljubljani in zunaj Ljubljane.

— Iz občnega zbora tukajšnjega stenografičnega društva 9. dan t. m. imamo naglasiti, da se je vodstvo v preteklem letu posebno prizadjalo, hitropis v slovensko prevoditi. Nakupile so se v ta namen podučne knjige iz vseh slovanskih jezikov, pisavalo se je sèm ter tjè, in vendar Slovenci še nimajo svoje lastne popolne stenografije. Krivi so si sami, ne pa vse hvale vredno vodstvo. Saj je znano, da ima nekdo dodelano knjižico o slovenskem hitropisu. Zakaj mu neki v predalčku spava, ker je društvo pripravljeno za izdajo njeno? — Društvo ne šteje več ko 24 tukajšnjih in 10 unanjih udov. To je pač premalo število za glavno mesto Ljubljano, za sicer ukaželjnega Slovenca!

— *(Vesela novica.)* V „Novicah“ že davno z veseljem napovedana, potrebna že sploh sama po sebi, za nas Slovence pa še posebno važna knjiga, če tudi latinska, zagledala je beli dan, in sicer tista, ki je že od nekaj let sem bila edina na svetu zato, ker se je le ona še držala „bohoričice“ v pisavi slovenskih imen. Naslov jej je: *„Catalogus Cleri tum saecularis tum regularis nec non parochiarum et beneficiorum Dioecesis Labacensis 1865.* — Predno govorimo o njeni važnosti za slovenstvo, naj statistikom vstrežemo, toraj častitim bravcem podamo dotični spregled ljubljanske škofije, ki šteje: 16 korarij, 194 pravih župnij (fará), 81 lokalij, 3 vikarijate, 11 starih kapelanij, 19 ekspozitur, 230 kapelanij, 6 zgodnjij in 42 druzih duhovnih beneficij. Razdeljena je v 20 dekanij ter ima 308 cerkev z duhovnimi pastirji, 1014 poddružnic, 152 kapelic in 7 redovskih cerkev; — duhovnikov pa: 15 korarjev, 512 duh. pastirjev, 25 v druzih službah, 55 v pokoji, 21 v tujih škofijah bivajočih, tujih 12, in redovnikov 51, vseh skupaj toraj 691; — nun 69, usmiljenih sester 21; — 518.290 katoličanov, 73 protestantov, 240 starovercev (grkov) in 2 juda (kje neki sta židova?) Zanimiva utegne biti komu razvrstitev duhovnikov po starosti, izmed kterih je: med 20. in 30. letom 57, med 30. in 40. letom 153, med 40. in 50. letom 129, med 50. in 60. letom 104, med 60. in 70. letom 129, med 70. in 80. letom 29, in med 80. in 90. letom 3. — Pa ne le statistikom vstreza omenjena knjiga, ona je potrebna vsem, ki imajo z duhovščino kaj opraviti, zato jo škofija vsem našim uradnijam razpošilja. Ravno to je pa most, ki nas pelje do njene važnosti tudi v zgodovinskem in narodnem obziru. Ta imenik si bo vsak zgodovinar in prijatelj slovenskega slovstva če ne v zapisnik, gotovo pa v spomin zapisal zraven letne številke 1584, ko se je Bohoričeva slovenska slovnica tiskala, kajti žnjim je iz slov. slovstva izginila „bohoričica.“ Hvala Bogu! — Zanimivost v narodnem obziru je pa ta, da so slovenski kraji svoja živa, domača imena nazaj dobili, narodu neznana nemška so jim le v oklepaji pristavljena. Živa nemška so pa, kakor zahteva ravnopravnost (in tako je pravo), v kočevski (večidel nemški dekanii) prvo mesto ohranila in pristavljena so jim slovenska, ako jih imajo. Le še nekaj je ostalo nemškega, namreč imena dekanij; ne vemo pa čemu? — Ozir imenske pisave imeli bi opomniti, da se marsiktero ime ni pisalo po slovniških pravilih, ki veljajo tudi o priimkih, kakor o druzih besedah; toda hvala, da smo saj toliko dosegli. — Radovedni smo, ako bodo to knjigo spremljali tudi nasledki, kteri bi jo imeli. Zdaj menda ne bo več izgovora, da se v uradnijskih dopisih, zlasti pa v šolskih letnikih, ne smejo domača krajina imena staviti, če je letnik tudi sicer nemški sestavljen. Tudi nemškega jezika ne bo kvarilo, reči: „Klemenčič Franz aus Verhnika“, če latinščine ne pači: „Klinar Leopoldus, cooperator in Verhnika.“ Radovedni smo, kak izgovor bo nek pozdaj imela naša c. k. normalka, če se v prihodnjem svojem imeniku ne poprime „Gajice“?

— „Svitoslav Zajček“ — vesela igra v enem djanji, ki jo je prosto poslovenila gospá Luíza Pesjakova, je zagledala že beli dan. V svesti smo si, da bode „Zajček“ iz bele Ljubljane kmali tekel po vseh logih slovenskih, ker taka mična stvarca je, da se vsacemu priljubi. Čitavnice slovenske imajo zopet lepo gradivo za igrice svoje.

— Drugo Matičino leto se veselo napoveduje. Pridno se stekajo domoljubni doneski. Ravnokar je vredništvu poslal tudi gosp. Anton Samasa, namestnik hranilničnega načelnika, kot ustanovnik 50 gld.

— Prihodnjo nedeljo se v čitavnici začne veselica ob 7. uri zvečer z „besedo.“ Orhester bo igral več sto let star naroden slovensk ples iz zilske doline (gailthal) pod naslovom „Visoki ples“ ali „prvi raji slovenski.“

— Za „Sokolsko“ veliko zabavo na pustni torek se, kakor slišimo, delajo velike priprave.

— Dopis iz Ljubljane v 7. listu „Slovenca“ pripoveduje o nekem „nezadovoljnem mrmranju, ktero se je slišalo po celi dvorani“ v zadnjem letnem zboru ljubljanske čitavnice, ko je pri tej priliki „občinstvo prvikrat zvedelo“ (dopisnik je pozabil, da pri vsakem občnem zboru so se na drobno naštevali stroški čitavničini!), da čitavnica na leto plačuje po 1400 gld. stanovíne. Da namen tega sporočila v „Slovencu“ drug biti ne more, kakor ogrdovati in zdražbe spletati v družbi, ktera je skor tri leta v tako lepi slogi živela in svojo domorodno nalogo tako hvaljeno zvrševala, pisavec sam dosti jasno naznanja, ko od ene strane zamolčuje, da čitavnica od svojega gostivničarja na leto 300 gold. dobiva, jo stanovanje tedaj samo 1100 gld. stane, od druge strani pa tudi ne pové, da pri vsem „mrmranju“, od kterega je občinstvo še le po njegovem sporočilu v „Slovencu“ slišalo, se je on sam z svojimi somrmravci dosti slabega junaka skazal, ko je molčal na pravem mestu v zboru, kjer je bolj kazalo govoriti, kakor pa pred ali po tem mrmrati. In kako se pač s takim „nezadovoljnim mrmranjem, ktero se je slišalo po celi dvorani“, vjema skoro enoglasna volitev vseh poprejšnjih večletnih odbornikov? Kako je moglo skazati se odboru tako splošno in očitno zaupanje pri tem čudnem „mrmranju“, ktero bi vendar le njemu moralo veljati, kakor tudi prav za prav le na-nj imajo leteti pušice premalo skrite v omenjenem dopisu „Slovenca“ iz Ljubljane.

Z ozirom na vse to si odbor ljubljanske čitavnice v svojo dolžnost šteje, omenjeni dopis iz Ljubljane v „Slovencu“ ko nepošteno, ogrdovalno počenjanje očitno zavrniti, ravno tako pa tudi očitno izreči, da gledé na vse okolinosti odbor, kteremu so vsi stroški gosp. posestnika čitavniške hiše na drobno znani in kteri predobro vé, koliko je popred, predno je v to stanovanje prišla, čitavnica plačevala, in koliko še dandanašnji veljá le za en večer najeta dvorana drugod, ne sme in ne more se pritožiti o previsoki stanovini, marveč, da še do današnjega dneva tisto hvaležnost hrani do gosp. posestnika čitavniške hiše, ktera mu je bila razodeta od vseh rodoljubov takrat, ko je največ v namen na-

rodne čitavnice hišo kupil in tako društvo rešil dovolj znanih zadrg, v kterih se je gledé na stanovanje znajdla.

V imenu odbora čitavnice ljublj. 11. sveč. 1865.

Dr. Orel, predsednika namestnik.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Ko je zbornica poslancev na Dunaji po tehtnih ugovorih vendar le po večini glasov znižala Erdeljcem osobni davek (glavino), je v petek za nekoliko časa odložila svoje seje in bode zopet praznike imela zato — ker ji dela manjka. Čudno je to. Več mescev trpi že zbor; dovršil je še celó malo in zopet bo praznoval. Denarstveni odbori delajo sicer pridno; al vendar ne pridejo naprej, ker imajo velike razgovore z ministri v posameznih zneskih, ki jih zahteva vlada, ktere pa odbori ali hočejo znižati ali popolnama zbrisati, da bi tako znižali primanjkavo državne kase. Kakor je podoba, bo pa najživejša pravda o tem: ali naj že tudi za l. 1866 državni zbor v prevdarek vzame državni proračun. — Banska konferencija v Zagrebu je že dovršila svojo nalogo za volilni red, po kterem se imajo poslanci voliti v deželni zbor. Ban jo je 12. t. m. razpustil z velikim zadovoljstvom. Ali bo tudi dežela tako zadovoljna? — Zastran volitve ogerskega deželnega zbora se sliši, da je volja Njih Veličanstva, da ta zadeva ostane samo v rokah ogerske dvorne kancelarije. — 6. dné t. m. je bila 9 Ogrom, večidel grajšakom in plemenitnikom, ki so bili od vojaških sodnij krivi spoznani velike izdaje, sodba oklicana; 2 sta obsojena na vislice, pa pomilostena na 20 let težke ječe, Paul pl. Almery, žlahtnik Košutov, je obsojen na 20 let, ostali pa na 14 let v težko ječo. — Turinci se jako kesajo, da so pregnali kralja in ga hočejo zdaj potolažiti. — Danes (15. febr.) se začne državni zbor v Parizu. To je zopet ugibanje brez konca in kraja, kaj bo govoril cesar Napoleon pri tej priliki. — Vsa nova prenaredba poljskega kraljestva je oklicana; razdelílo se bo v 27 oddelkov s predstojniki na čelu; deželna vlada ni samostojna ampak stojí pod ministerstvom petrogradskim. — Toliki so bili zameti po svetu, da skor vse železnice so se zakasnile ali izostale.

Denarni zapisnik Matičini.

Naslednji gospodje so za prvo leto pristopili, ko so se zadnje „Novice“ že tiskale, in sicer so poslali po g. Ferku Krsniku ko ustan.:

Gospod	Cegnar France, c. k. viši telegrafist v Trstu	10 gold.	— kr.
„	Podobnik Janez, c. k. poštni uradnik v Trstu	10 „	— „
„	Valentinčič Luka, c. k. poštni uradnik v Trstu	10 „	— „
„	Barkola J. v Barkoli pri Trstu	10 „	— „
„	Kavčič Josip, c. kr. sodec v Tržiču (Monfalcone)	10 „	— „
„	Zorman, kaplan pri novem sv. Antonu v Trstu	10 „	— „
„	Žvanut Matija, trg. opravnik v Trstu	10 „	— „
„	Krsnik Ferko, „ „ „	10 „	— „
Gospod	Hudec Aleksander, pravdosredni vajenec v Brežicah, za letni donesek	2 „	— „
„	Šlander Emeran, duhovnik v Admontu, za letni donesek	2 „	— „

Iz Maribora so po gospod dr. Srncu poslali kot ustanovniki:

Gospod	Škrbec Davorin	2 „	— „
„	Trstenjak Jakob	5 „	— „
„	Sovič Jožef	2 „	— „
„	Gostenčnik Peter	2 „	— „
„	Spenger Gregor	5 „	— „
Gospod	Kos Vekoslav	2 gold.	— kr.
„	Videršek M.	1 „	— „
„	Babnik Miroslav	3 „	— „
„	Rajh Anton	2 „	— „
„	Vraz Anton	2 „	— „
„	Šantel Anton	1 „	— „
„	Muršec Anton	2 „	— „
„	Zmazek France	2 „	— „
„	Irgolič Anton	2 „	— „
„	dr. Srebre Gvidon, advok. koncipist, ki je poprej že dal 10 gold.	3 „	— „
„	Majciger Janez, gimnazijski profesor	10 „	— „
„	Roj Jakob, c. kr. uradnik	10 „	— „
„	Rapoc France, pravdoslovec	10 „	— „
„	Jedlička Josip za sina Otokarja	10 „	— „
„	Šuman Josip, gimnazijski profesor, ki je bil 9 gold. že poprej plačal	1 „	— „
„	Sket Josip, uradnik pri železnici	10 „	— „
„	Janšek Slavomil	2 „	— „
„	Žajdel France, za letni donesek	2 „	— „
Gospod	Klobus France, c. k. kancelist v Ribnici, za letni donesek	2 „	— „
„	Kavčič Franjo, posestnik v Št. Vidu pri Ipavi, kot ustanovnik	10 „	— „
„	Janežič Jak., bukvovez v Cerknici, za l. d.	2 „	— „
„	Žarek Simon, trgovec v Krškem, letni donesek za 1864. in 1865. leto	4 „	— „
„	Mazek Anton, c. kr. profesor v Požegi, kot ustanovnik	10 „	— „
„	Forko Martin, učitelj v Negovi, za l. d.	2 „	— „

Po gosp. Fr. Rathu, župniku v Fravhajmu, sta poslala:

Gospod	Kragulj Martin, podžupnik na Slivnici, za letni donesek	2 „	— „
„	Gršak Vincenci, podžupnik na spodnji Polskavi, za letni donesek	2 „	— „
Gospod	Bergant Val., župnik v Vodicah, za l. d.	2 „	— „
„	Teran Janez, duhovni pomočnik tamkaj, za letni donesek	2 „	— „
„	Kosmač Šimen, administrator na sv. Gori pri Savi, za letni donesek	2 „	— „
„	Peharec Simon, župnik v Gradu, za l. d.	2 „	— „
„	Križman Mirosl., kaplan v Gradu, „	2 „	— „
„	Šular Jan., župnik na Trebelnem, „	2 „	— „
„	Dovič Janez, duhovni pomočnik v Trebelnem, za letni donesek	2 „	— „
	Skupaj	223 gold.	— kr.
	Če se k temu prišteje, kar so kazale zadnje „Novice“, namreč	9521 „	84 „
	potem se vidi, da je „Matica“ prejela od udov prvo leto	9744 gold.	84 kr.

Opomba. 1) V zadnje „Novice“ se je vrinila tiskarna pomota, da je gosp. Melè plačal Matici samo 10 gold., pa jih je dal 25 gold.; gosp. Jan pa tudi, da je le plačal 10 gold., ki pa je poslal 50 gold.; toda znesek na konci je bil pa tak, kakor da bi bilo stalo 25 in 50 gold.

2) V „Pregledu“ je stavec namesti 9467 gld. 50 kr. postavil 9521 gold. 84 kr., da bi se ta znesek ujemal z zgornjimi 9521 gld. 84 kr., kar pa ni mogoče, ker v zgornjem znesku so tudi tisti novci, ktere so gg. udje plačali že za 1865. leto, v „Pregledu“, ker je narejen samo za 1864. leto, pa ti zneski niso bili všteti, toraj mora biti razloček med spodnjim in gornjim zneskom; samo to je, da v „Pregledu“ ni bilo vštetih 17 gold. 40 kr., ktere je dal g. Miroslav Vilhar od naročnine na časopis „Naprej“, in da torej mora „Pregled“ imeti končni znesek 9484 gold. 90 kr. Opomniti pa je dalje, da to še ni nikakoršen do vinarja dognan račun, ampak le bolj splošen pregled.

V Ljubljani 11. februarja 1865. Dr. Jer. Zupanec.

Listnica vredništva. Gospodarju J. M. v Š: Velika „rogata“ živina je po domače rečeno goveja živina. Ne zamerite malo praktičinemu prestavljavcu v „Oglas.“ — Gosp. Dr. Š. na L: Hvala! prejeli; kmali pride. Pošljite tudi obljubljena Š. prevoda. — Gosp. M. M. v G: Po pravilih ne more biti; tako sodijo tudi drugi.

Kursi na Dunaji 14. februarja.

5 % metaliki 72 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 12 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 79 fl. 45 kr.	Cekini 5 fl. 36 kr.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.